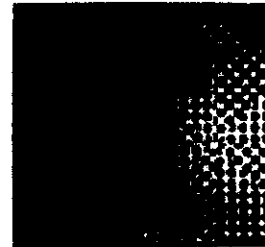

طرح‌ها و لوایح
شرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
چند گام کوتاه تا مطلوبیت
پژمان جان علوم انسانی

طرح‌ها و لوایح

مروری بر لایحه موافقتنامه حمل و نقل دریایی بین دولت‌های
جمهوری اسلامی ایران و جمهوری کرواسی

■ چند گام کوتاه تا مطلوبیت

دفتر بررسی‌های حقوقی

تعمیق همکاری‌های دو جانبه با جمهوری
هشتم خرداد ماه ۱۳۷۴ لایحه‌ای متضمن
موافقتنامه حمل و نقل دریایی بین جمهوری
اسلامی ایران و جمهوری کرواسی به امضا
رسیده و تقدیم مجلس شورای اسلامی
گردید. در مقدمه توجیهی این لایحه اهمیت
استفاده از حمل و نقل تجاری دریایی در
گسترش فعالیت‌های تجاری به منظور
توسعه هماهنگ کشتیرانی تجاری و
زمینه‌سازی رشد اقتصادی و افزایش و

پیش نوشتار
تعمیق همکاری‌های دو جانبه با جمهوری
کرواسی مورد تأکید قرار گرفته است.
تردیدی نیست که حمل و نقل دریایی
همچنان مهم‌ترین شیوه حمل و نقل کالا در
تجارت بین‌المللی است. جمهوری اسلامی
ایران به دلیل وضعیت جغرافیایی خاص
خود در مجاورت خلیج فارس، دریای
عمان و اقیانوس هند، از موقعیت مساعدی
برای گسترش فعالیت‌های تجاری و
اقتصادی از طریق دریا برخوردار است. در

شده و ۱,۹۸۴,۰۰۰ تن کالا به صورت ترانزیت وارد بنادر این کشور شده است. در همین سال، مجموع ظرفیت خالص کشتی‌هایی که وارد بنادر این کشور شده‌اند به ۷/۲ میلیون تن بالغ گردیده است. امکانات حمل و نقل جاده‌ای و راه آهن (۲۶۶۴ کیلومتر خط آهن در سال ۱۹۹۴) نیز بر اهمیت این کشور برای ترانزیت کالا به کشورهای دیگر اروپایی می‌افزاید.

موافقتنامه در بوته نقد و ارزیابی

موافقتنامه مورد بحث در یک مقدمه و ۱۵ ماده تنظیم شده است. اگرچه در عرصه بین‌المللی، قواعد و مقررات متعددی اعم از عرف یا معاهدات بین‌المللی در زمینه مسائل مربوط به کشتیرانی و حمل و نقل دریایی به ویژه حقوق و صلاحیت‌های دولت صاحب پرچم و دولت ساحلی وجود دارد. با این وجود، در مواردی ضرورت ایجاب می‌کند که دولت‌ها برای تسهیل و تشویق این نوع همکاری‌ها، اقدام به انعقاد معاهدات دوجانبه‌ای نیز بنمایند. موافقتنامه مورد بحث با کرواسی در زمره همین معاهدات محسوب می‌شود. مقررات این موافقتنامه را می‌توان در چند قسمت مورد بررسی قرارداد:

الف - اصول کلی: اصول کلی حاکم بر این موافقتنامه به نحو مندرج در مقدمه و ماده ۳ آن عبارت است از: تساوی حقوق و احترام به حاکمیت ملی و منافع و علایق مشترک.

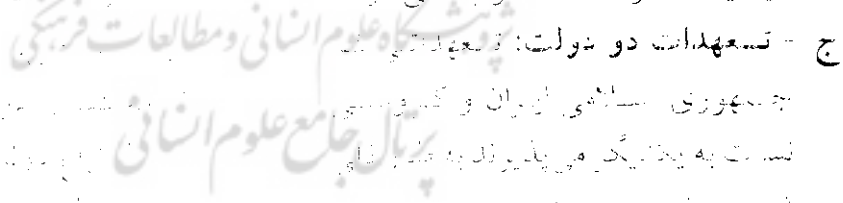
ب - دامنه و قلمرو شمول: به موجب

این میان، گسترش همکاری دریایی با کشورهای واقع در مناطق جغرافیایی که مبادلات تجاری فراوانی با کشورهای آن منطقه صورت می‌گیرد، از اولویت برخوردار است و کرواسی را می‌توان در زمره این قبیل کشورها به شمار آورد.

اهمیت گسترش همکاری دریایی با کرواسی

کرواسی به عنوان یکی از کشورهای تازه تأسیس، پس از فروپاشی یوگسلاوی سابق، در جنوب شرقی اروپا و مجاورت کشورهای بوسنی و هرزگوین، مجارستان و صربستان واقع شده است. مساحت این کشور ۵۶/۵۳۸ کیلومتر مربع می‌باشد و از سواحل طولانی در دریای آدریاتیک برخوردار است. در واقع این کشور، بیشترین سهم از سواحل دریایی یوگسلاوی سابق را به ارث برده است و به همین دلیل، دارای موقعیت مناسبی برای فعالیت در زمینه همکاری‌های دریایی، هم برای واردات و صادرات خود این کشور و هم برای ترانزیت کالاهای صادراتی و وارداتی سایر کشورهای اروپایی است. همسایگی و نزدیکی این کشور با برخی کشورهای بدون ساحل اروپایی نظیر بوسنی و هرزگوین، مجارستان و اتریش به خوبی نمایانگر اهمیت این مطلب می‌باشد. آمار نیز حاکی از آن است که در سال ۱۹۹۳ علی‌رغم اوضاع بحرانی و جنگ در منطقه بالکان، ۳,۱۷۸,۰۰۰ تن کالا در بندرهای کرواسی بارگیری شده، ۵,۸۸۲,۰۰۰ تن کالا تخلیه

ماده ۴۰ این موافقتنامه در خصوص موارد کفایت
جمهوری اسلامی ایران و جمهوری
کرواسی به اجرا گذاشته می شود. در این
تعریفی از «فتمرو» به عمل نیانده است.
اما در نظر گرفتن سایر موارد موافقتنامه
- ماده پنجمه بند ۱ (الف) از ماده ۴۰ - و نیز
در عا شناخته شده بین المللی در مورد
تعمیری احسانگیمیت دولت فدرال یوگوسلاوی
دریاها، مشخص می شود که منظور از
قلمرو سرزمین خشکی و نیز آبهای
ساحری دو دولت است. اما در مورد
دیگر، دامنه شمول این موافقتنامه بسیار
به گشتی های تجاری محدود می شود و
گشتی های از قبیل ناوهای جنگی و
سایر شناورهای تحت اختیار نیروهای
مسئول گشتی های تحقیقاتی، ماهیگیری
و سایر گشتی های که اعتبار آنها
ویزگی های غیر تجاری انجام می دهند.
در حقیقت شمول آن محسوب نمی شوند.

ج - تعهدات دو دولت: تعهدات جمهوری
جمهوری اسلامی ایران و کرواسی
نسبت به یکدیگر می پذیرد به عمل
شامل موارد زیر می شوند:
۱- تسهیل بین شناورهای مسافرین
فعالیت های حمل و نقل دریایی
ماده ۴۱:

۷- مساعدت در ترغیب مسافران
درایی (ماده ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱)
۸- رفتار یکسان با شناورهای مسافرین
دریایی کرواسی و غیر مسافرین دریایی

۱- تسهیل در صدور و دریافت
حکم مجازات مرگ و اعدامات مرگ
در این موافقتنامه و تسهیل
در صدور و دریافت حکم مرگ و اعدامات
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ

۲- تسهیل در صدور و دریافت
حکم مجازات مرگ و اعدامات مرگ
در این موافقتنامه و تسهیل
در صدور و دریافت حکم مرگ و اعدامات
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ

۳- تسهیل در صدور و دریافت
حکم مجازات مرگ و اعدامات مرگ
در این موافقتنامه و تسهیل
در صدور و دریافت حکم مرگ و اعدامات
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ

۴- تسهیل در صدور و دریافت
حکم مجازات مرگ و اعدامات مرگ
در این موافقتنامه و تسهیل
در صدور و دریافت حکم مرگ و اعدامات
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ

۵- تسهیل در صدور و دریافت
حکم مجازات مرگ و اعدامات مرگ
در این موافقتنامه و تسهیل
در صدور و دریافت حکم مرگ و اعدامات
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ

۶- تسهیل در صدور و دریافت
حکم مجازات مرگ و اعدامات مرگ
در این موافقتنامه و تسهیل
در صدور و دریافت حکم مرگ و اعدامات
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ

۷- تسهیل در صدور و دریافت
حکم مجازات مرگ و اعدامات مرگ
در این موافقتنامه و تسهیل
در صدور و دریافت حکم مرگ و اعدامات
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ

۸- تسهیل در صدور و دریافت
حکم مجازات مرگ و اعدامات مرگ
در این موافقتنامه و تسهیل
در صدور و دریافت حکم مرگ و اعدامات
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ

۹- تسهیل در صدور و دریافت
حکم مجازات مرگ و اعدامات مرگ
در این موافقتنامه و تسهیل
در صدور و دریافت حکم مرگ و اعدامات
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ
مرگ و اعدامات مرگ و اعدامات مرگ

مدت نامحدود منعقد شده است و شش ماه پس از اعلام هر یک از دو طرف یعنی بر تمایل آنها برای فسخ معاهده، این امر تحقق خواهد یافت. لازم الاجرا شدن معاهده، منوط به طی تشریفات قانونی از سوی هر دو دولت است که پس از اعلام مراتب از طریق دیپلماتیک تحقق خواهد یافت. طبق آخرین اطلاع تاکنون هیچ یک از دو طرف، مراسلین قانونی تصویب را به پایان نرسانده‌اند.

ب- **عدم اشاره به شیوه حل و فصل اختلافات:** اگر چه معمولاً در موافقتنامه‌ها مقرراتی در این خصوص پیش‌بینی می‌شود، ولی این مطلب مانع تصویب موافقتنامه از سوی مجلس شورای اسلامی نخواهد بود.

ج- **عدم اشاره به نام و سمت امضاکنندگان آن:** اصولاً یکی از شرایط صحت هر سند رسمی، درج نام و سمت امضاکننده آن است که متأسفانه معمولاً مورد توجه قرار نمی‌گیرد.

د- **عدم موافقتنامه با قوانین و مقررات موجود و سایر تعهدات بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران**

دولت ایران تاکنون کنوانسیون‌های ۱۹۵۸ و ۱۹۸۲ راجع به حقوق دریاهای آزاد به تصویب نرسانده است، در حالی که دولت کرواسی نیز کنوانسیون ۱۹۸۲ محسوب می‌شود. لذا این زمینه، موازین و مقررات عرفی بین دو دولت حاکم است که به نظر می‌رسد، این موازین با آزادی

باشد.

در زمینه قوانین داخلی باید به قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان مصوب سال ۱۳۷۲ اشاره کرد که موافقتنامه مورد بحث، اصولاً مغایرتی با آن ندارد و حتی در مواردی تعهدات کم‌تری را پیش‌بینی نموده است که از جمله می‌توان به بند ۲ ماده ۱۳ اشاره کرد که در آن به امکان مداخله مقامات ساحلی، در صورت درخواست فرمانده کشتی اشاره نشده است (با بند ج از ماده ۱۰ قانون مناطق دریایی مقایسه شود). در ماده ۱۳ تنها می‌توان به یک تفاوت اشاره کرد که مبارزه با قاچاق مواد رادیواکتیو را نیز در زمره مواردی قرار داده است که به دولت ساحلی حق اعمال صلاحیت کیفری می‌دهد که در قانون مذکور چنین موردی به چشم نمی‌خورد.

بحثی پیرامون نحوه تنظیم لایحه

از مقایسه متنی که به عنوان موافقتنامه حمل و نقل دریایی با کرواسی، ضمیمه لایحه مورخ ۱۳۷۴/۱۰/۲۶ شده است، با متن اصلی که به امضای نمایندگان دو دولت رسیده، مشاهده می‌شود که تعارضات و تفاوت‌هایی در این متن صورت گرفته است. این تغییرات بر دو نوع است:

الف- تغییراتی که برای انطباق مفهوم متن فارسی با متن انگلیسی، به عنوان ملاک حل اختلاف در تفسیر، اعمال شده است.

ب- اصلاحات عبارتی که صرفاً برای سلیس‌تر و روان‌تر شدن متن فارسی

طرح مازولایح

Cooperation که معادل انگلیسی

«همکاری‌های دریایی» است اضافه شود.

۲- بند ۲ از ماده ۵ به نحو مذکور در لایحه، صحیح است.

۳- پاراگراف ابتدایی بند ۱ ماده ۶ به نحو مذکور در لایحه، صحیح است.

۴- پاراگراف سوم ماده ۸ به نحو مذکور در لایحه، صحیح است.

۵- پاراگراف اول بند ۱ ماده ۱۲ به نحو مذکور در لایحه، صحیح است.

۶- در دیگر موارد، متن اصل موافقتنامه که به امضای دو طرف رسیده است و نسخه فارسی و انگلیسی آن، باید ملاک قرار گیرد.

نتیجه گیری

با عنایت به مراتب فوق پیشنهاد می‌شود:

الف - صرفاً اصلاحات عبارتی به نحو مندرج در بند ۴ این گزارش در آن اعمال شده و از دولت خواسته شود که مراتب را به اطلاع دولت کرواسی برساند.

ب - مجلس شورای اسلامی تدابیری را مدنظر قرار دهد تا در آینده در تنظیم متن موافقتنامه‌های جمهوری اسلامی ایران، با سایر دولت‌ها، دقت لازم به عمل آید و دیگر نیازی به تغییر و اصلاح متن پس از امضای آن نباشد.

□ □ □

اعمال گردیده است.

با عنایت به این که متن فارسی نیز همانند متون انگلیسی و کرواسی موافقتنامه، به امضای نمایندگان دو دولت رسیده و جنبه رسمی دارد، هیچ یک از دو دولت نمی‌توانند به طور یک جانبه اقدام به تغییر یا تصحیح آن کنند. هر گونه حک و اصلاح متن، منوط به توافق دو طرف متعاقد است. با توجه به این که اعلام ضرورت تغییر متن فارسی به طرف کروات، در حکم آن است که بپذیریم مسئولان ذی ربط ایرانی در هنگام انعقاد موافقتنامه دقت و توجه کافی را به خرج نداده‌اند، اصلح به نظر می‌رسد که این قبیل اصلاحات را صرفاً به مواردی که برای انطباق متن فارسی با متن انگلیسی ضرورت دارد محدود نماییم و در سایر موارد، متن اصل موافقتنامه به همان شکل اول به تصویب برسد. اصلاحاتی که درج آنها در این لایحه ضروری است عبارت است از:

۱- در ماده ۳، عبارت «... در زمینه همکاری‌های دریایی و کشتیرانی تجاری...». منطبق با متن انگلیسی موافقتنامه نیست. یادآوری می‌شود در هر دو متن لایحه و اصل موافقتنامه، عبارت «همکاری‌های دریایی» ذکر شده است، در حالی که در متن انگلیسی چنین عبارتی به چشم نمی‌خورد. لذا باید عبارت «همکاری‌های دریایی» از متن موافقتنامه حذف گردد یا به متن انگلیسی در این ماده عبارت Maritime